

ГАО — 80!

ВІД ІДЕЇ СТВОРЕННЯ ДО МІЖНАРОДНОГО ВИЗНАННЯ

ДОРОГА

Багато на світі є різних доріг —
Єдина з них в серці моєму:
Дорога до тебе, немов перший сніг,
Замріяно-чиста в усьому.

Ти щедрий дарунок приносиш мені,
Щоб я міг сягнути вершини.
Дорога до тебе — немов навесні
Я чую твій клич журавлиний.

Я. Яцків

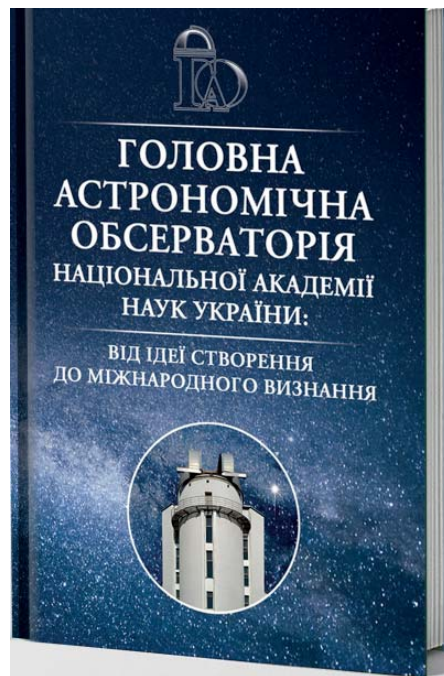
До ювілею ГАО НАН України вийшла книга «Головна астрономічна обсерваторія Національної академії наук України: від ідеї створення до міжнародного визнання» за редакцією академіка НАН України Я.С. Яцківа (Київ: Наукова думка, 2024. 528 с.). Це третє видання такої ювілейної книги, доповнене та доопрацьоване.

Книгу присвячено історії створення та розвитку Головної астрономічної обсерваторії НАН України. На підставі архівних матеріалів описано титанічні зусилля та наполегливість академіка **О.Я. Орлова** щодо побудови академічної обсерваторії за планом першого президента Академії наук України **В.І. Вернадського**. Відображено складний, тернистий шлях Обсерваторії від зародження до міжнародного визнання, висвітлено її здобутки, відкриття, досягнення, створення української астрономічної академічної школи. Книга буде цікавою для науковців, викладачів, аспірантів, студентів фізичних факультетів вишів, а також для всіх, хто цікавиться історією астрономії та внеском українських учених до міжнародного розвитку астрономії.

У передмові до видання **Я.С. Яцків** зазначає:

«Ця книга розповідає про самовіддане життя і працю кількох поколінь: про мрійників початку ХХ століття, які вірили у велич науки та її еволюційний, водночас неповнений революційними відкриттями, поступ упродовж майбутніх десятиріч; про людей, які в тяжкі післявоєнні роки доклали неабияких зусиль для побудови та розвитку академічної астрономічної обсерваторії, щоб мрію її засновників утілити в життя; про наступні покоління голосіївських астрономів та їхні наукові здобутки на шляху до визнання; про тих, чий талант і праця сприяли авторитетові ГАО НАН України як провідної астрономічної установи України і світу.

У третьому виданні книги особливу увагу приділено висвітленню стану та нових викликів ГАО НАН України в

жорнах кривавої повномасштабної війни, затіяної північним сусідом проти нашої держави.

Така вже випала доля теперішньому поколінню працівників Обсерваторії – вистояти й відновити славу авторитетної наукової установи України. Читач довідається, як для обсерваторців проминули непрості 2019–2023 роки: у щоденній праці — і творчій, і рутинній, у небачених раніше турботах, спричинених пандемією та жахами небувалої війни, відчує ритм життя ГАО НАН України, коли молоді шукали своє місце серед розмаїття напрямів сучасної астрономії, а старші передавали їм свій досвід, і всі науковці працювали, як мистці, художники, черпаючи у творчій і невпинній праці підтримку в той важкий час.

Мов метеор на небосхилі, промайнуть десятиліття, і ця книга, можливо, стане цінним архівним документом. Сподіваюся, що прийдешні покоління, читаючи її, відчують дух епохи зародження, становлення й розквіту астрономічної обсерваторії в мальовничому куточку Голосіївського лісу».

До книги увійшли матеріали попередніх двох видань, підготовлених **А.О. Корсунь**, та нові, укладачами і співавторами яких є **І.П. Крячко**, **Л.М. Свачій** та завідувачі наукових підрозділів. Уміщена в книзі інформація базується на річних звітах, на протоколах засідань Ученої ради та дирекції Обсерваторії, а також на протоколах Зборів її наукових працівників. Узятю до уваги і спогади співробітників ГАО НАН України, мемуари її директора **Я.С. Яцківа** та інформацію, що висвітлює ті чи ті події із життя Обсерваторії на її офіційному сайті. Звичайно, далеко не всі факти знайшли тут належне відображення, цілком імовірно, що не все згадане в книзі витримає випробування часом на значущість. Це вже оцінюватимуть майбутні дослідники історії Голосіївської обсерваторії.

Про сьогоднішня можна сказати словами **Василя Стуса**: «...Україна не знає веселих світань». У нашій державі час наче ущільнився, в мирну роботу українців чи не щодня вриваються зловісні сигнали повітряної тривоги. Закривавлений день намагається прихилитися до ночі, щоб одпочити, але нерідко ніч ще тривожніша, ще кривавіша... Та все ж життя триває.

Віriamo, що голосіївці-обсерваторці ще не раз продовжать цей літопис своєї наукової оази у вільному місті-герої Києві! ■

Лідія Свачій, канд. фіз.-мат. наук,
ст. наук. співроб. ГАО НАН України, м. Київ